

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/5909,Wyklad-Boguslaw-Tracza-Stare-miasta-nowi-ludzie-Gliwice-Zabrze-i-Bytom-po-1945-.html>
06.04.2026, 02:07

Wykład Bogusława Tracza „Stare miasta - nowi ludzie: Gliwice, Zabrze i Bytom po 1945 roku”, w ramach cyklu spotkań „Śląsk na poziomie” - Katowice, 19 stycznia 2011

W ramach cyklu „Śląsk na poziomie” 19 stycznia 2011 r. w Muzeum Śląskim w Katowicach (al. Korfantego 3) odbył się wykład Bogusława Tracza „Stare miasta - nowi ludzie: Gliwice, Zabrze i Bytom po 1945 roku”.

Można śmiało pokusić się o tezę, że rok 1945 był kluczowy w historii Górnego Śląska w dwudziestym stuleciu. Niemieckie przygotowania do obrony, ucieczka i ewakuacja części mieszkańców, a wreszcie wkroczenie Armii Czerwonej w styczniu 1945 r., uruchomiły lawinę wydarzeń, które przesądziły o losach Górnoszlązaków i regionu. Kolejne miesiące przyniosły nie mniej trudne, a często tragiczne wydarzenia: deportacja mężczyzn na Wschód, weryfikacja narodowościowa i wysiedlenie niemieckich, bądź jedynie uznanych za Niemców mieszkańców. Ich miejsce zajęli Polacy wypędzeni ze wschodnich województw Rzeczypospolitej oraz przybysze z Polski centralnej. Wielkie narodowościowe „puzzle”, w których brakowało większości elementów, były praktycznie nie do ułożenia. Zetknięcie z sobą ludzi ukształtowanych w odmiennych kręgach kulturowych, o diametralnie różnym habitusie, zwyczajach, nadto doświadczonych okropnościami wojny i tragedią tułaczki, niosło za sobą liczne problemy, a nierzadko generowało konflikty. O ile we wschodniej, polskiej części Górnego Śląska wojna jedynie na kilka lat przerwała integrację tych ziem z państwem polskim, o tyle miasta leżące przed 1939 r. w granicach Niemiec znalazły się w zupełnie nowej rzeczywistości. Przemiany, do jakich doszło w Bytomiu, Gliwicach i Zabrzu były znacznie większe i całkowicie odmieniły te trzy miasta, choć przez lata próbowano udowodniać, że w zasadzie „nic się nie stało”. Jak wyglądała ta przemiana i z jakimi problemami przyszło borykać się starym i nowym mieszkańcom górnośląskiego Trójmiasta opowiedział Bogusław Tracz, historyk, pracownik Oddziałowego Biura Edukacji Publicznej IPN w Katowicach.